

בס"ד. שיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תש"כ.

בלתי מוגה

א. על הפסוקי "ויהיו חיי שרה גו' שני חיי שרה", איתא במדרש² — והובא בפירוש רש"י — ש"כולן שוין לטובה".

ובהקדמה — שכיון שרש"י מביא את דברי המדרש בפירושו על התורה, מובן, שענין זה שייך לא רק לעולם הדרוש, אלא גם לאלו שלעת-עתה שייכים הם רק ללימוד החומש כפשוטו, וכידוע ההפרש בין פירוש רש"י על התורה לפירוש הרשב"ם, שדברי המדרש שהובאו בפירוש רש"י שייכים הם גם להלימוד ע"ד הפשט.

והרי ידועים דברי רבותינו נשיאינו אודות גודל החשיבות וההכרח בלימוד פירוש רש"י על התורה³.

וענין זה שהתורה מספרת לנו אודות שנות חיי שרה שהיו "כולן שוין לטובה", הוא בבחי' "מעשה אבות סימן לבנים"⁴, היינו, שכל אחד מישראל יכול להגיע לדרגא כזו שיהיו כל שנותיו שוין לטובה.

ב. במה מתבטא הענין שכל שנות חיי שרה היו שוין לטובה? — על כך מסופר בסיום וחותם הסדרה⁵ ש"כל זמן ששרה קיימת הי' נר דולק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצוי' בעיסה, וענן קשור על האוהל".

"ענן קשור על האוהל":

כיון שאברהם ושרה לא היו דרים במקום קבוע, אלא היו נודדים ממקום למקום, לכן לא דרו בבית הבנוי מעצים ואבנים, כי אם באוהל, שענינו הוא להיות מחסה משמש וממטר. ונוסף לזה הי' גם "ענן קשור על האוהל", שזהו ענין של הגנה נוספת. והיינו, שלכל לראש בנו בעצמם אוהל, שזוהי פעולתו של האדם בענין ההגנה, ולאחרי כן היתה תוספת הגנה מלמעלה — "ענן קשור על האוהל".

"ברכה מצוי' בעיסה":

(4) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

(5) ב"ר פ"ט, טז. הובא בפרש"י פרשתנו

כד, טז.

(1) ריש פרשתנו.

(2) ראה גם ב"ר רפנ"ח.

(3) ראה סה"ש תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק

ב"היום יום" כט שבט).

כיון שגדלה מעלת אברהם ושרה בהכנסת אורחים, וכמסופר בפרשה הקודמת שאברהם שחט ג' פרים כדי שיוכל ליתן לכל אחד משלשת האורחים מן המובחר, ושרה לקחה סולת והכינה עוגות כו' — הרי מובן, שגם העיסה שהכינה שרה מצד עצמה היתה במדה גדולה ביותר. אבל אעפ"כ, הרי זה בהגבלה. ובוזה ניתוסף שהיתה "ברכה מצוי' בעיסה" — תוספת ברכתו של הקב"ה, שתוספתו מרובה על העיקר.⁷

"נר דולק מערב שבת לערב שבת":

הנר שהדליקה שרה מצד עצמה — ככל שתגדל מעלתו, הרי זה ענין שבהגבלה. ובוזה ניתוספה ברכה מלמעלה שיהי' "נר דולק מערב שבת לערב שבת", שזהו"ע התמידות ובלייגבול — שהרי גם בערב שבת שלאח"ז הדליקה שרה נר שהי' דולק מערב שבת לערב שבת, וא"כ, הי' הנר דולק בתמידות; אלא, שמצד מעלת עבודת המטה (שלא יהי' בבחינת "נהמא דכיסופא"⁸) הי' זה באופן שבערב שבת שלאח"ז תהי' פעולת הדלקת הנר ע"י שרה.

וכללות הענין בזה — שמבלי הבט על גודל מעלת עבודת שרה מצד עצמה,

— כמובן ממארו"ל⁹ בנוגע להאבות ש"הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא", והיינו, דכשם שלעתיד לבוא כתיב¹⁰ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", כמו כן הי' אצל האבות, כדאיתא בירושלמי¹¹ "אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב, דכתיב¹² ומצאת את לבבו נאמן לפניך", (שזהו"ע נעלה יותר מדוד ש"הרגו בלבבו .. לבי¹³ חלל בקרביי"), ועד"ז גם בבבלי, כדאיתא במסכת נדרים¹⁴ ש"המליכו הקב"ה .. על מאתים וארבעים ושמונה אברים", וכללות עבודת האבות היתה בבחי' מרכבה¹⁵, כמבואר בתניא¹⁶ "שכל אבריהם כולם .. לא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם" —

הנה נוסף לזה נמשכה גם תוספת ברכה מלמעלה, שזהו"ע המשכת הבלייגבול.

וכאמור לעיל, "מעשה אבות סימן ונתנית-כח) לבנים", שזהו הכח

(11) ברכות פ"ט ה"ה. סוטה פ"ה ה"ה.

(12) נחמי" ט, ח.

(13) תהלים קט, כב.

(14) לב, ב.

(15) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זח"ג רנז, ב.

(16) פכ"ג (כח, ב).

(6) ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י וירא יח, ז.

(7) ב"ר פס"א, ד.

(8) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. הובא

בלקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

(9) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(10) זכרי' יג, ב.

שיש לכל אחד מישראל בירושה מאבותינו — ירושה שאין לה הפסק¹⁷, אלא נמשכת בכל דור ודור — שכאשר מתייגע בעבודתו כפי כחו, הנה לא אחרי כן נותן לו הקב"ה תוספת מרובה על העיקר.

וכמארז"ל¹⁸ "יגעת ומצאת", והיינו, שלאחרי שישנו אצלו ענין היגיעה כפי כחו, אזי "ומצאת", שנעשה אצלו ענין של מציאה שבאה בהיסח הדעת¹⁹, כיון שנותנים לו מלמעלה הרבה יותר ממה שהתייגע, באין ערוך²⁰.

ג. ויש להוסיף ולבאר הדיוק בג' ענינים הנ"ל דוקא:

ידוע שכללות צרכי ועניני האדם נחלקים לשני סוגים: פנימיים ומקיפים. ישנם ענינים שהאדם לוקח אותם בפנימיות, כמו ענין המזון, ויש ענינים שאי אפשר לקחת אותם בפנימיות, אלא הם עומדים בבחי' מקיף — מקיף דלבוש, או מקיף נעלה יותר, מקיף דבית²¹.

וזהו ב' הענינים ד"ברכה מצוי' בעיסה", ו"ענן קשור על האוהל": עיסה — שממנה עושים לחם, שבזה נכלל גם כל דבר מאכל שקרוי לחם, כמו "עבד לחם רב"²² — הו"ע המזון, בחי' הפנימיות; ואוהל — בחי' המקיף.

וענינם בעבודה: העבודה שע"פ טעם ודעת, "בכל לבבך ובכל נפשך"²³ — היא בחי' הפנימיות, והעבודה שלמעלה מטעם ודעת, "בכל מאדך"²³ — היא בחי' המקיף, שהרי העבודה ד"בכל מאדך" ענינה שהאדם יוצא מהציור שלו, שזהו ש"מאד" אותיות "אדם", אבל בצירוף אחר²⁴, כי, כדי לבוא לבחי' "מאד" צריך לצאת מצירוף "אדם", וזהו ענין המקיף. והנה, כללות העבודה בב' הבחי' דפנימי ומקיף היא מצד האדם; ולאחרי שהאדם מתייגע בזה כפי כחו, אזי נותנים לו מלמעלה תוספת ברכה, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר, בבחי' בלי גבול — שזהו הענין ש"ברכה מצוי' בעיסה" ו"ענן קשור על האוהל".

ד. וביאור ענין הג' — "נר דולק מערב שבת לערב שבת" (בקצרה עכ"פ, מפני קוצר הזמן):

22) דניאל ה, א. וראה פרש"י ויצא לא,

נר. ויקרא ג, יא. אמור כא, יז.

23) ואתחנן ו, ה.

24) ראה זח"ג רמו, ב. בר" פ"ח, ה

ובפרש"י. תו"מ ח"ב ע' 202. וש"נ.

17) ב"ב קטט, ב.

18) מגילה ו, ריש ע"ב.

19) סנהדרין צז, א.

20) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 148. וש"נ.

21) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ב ואילך.

ובכ"מ.

ענינו של נר — שאינו פועל דבר חדש, שהרי כל הדברים שנמצאים בהחדר בשעה שמדליקים בו נר, היו בו גם לפני שהדליקו את הנר, אלא החילוק הוא, שלפני הדלקת הנר שרר חושך ולא ראו מאומה, וע"י הדלקת הנר נעשה אור, ורואים כל דבר בבירור.

וכמו"כ בעבודה — כדאיתא בגמרא²⁵ והובא בקונטרס עץ החיים בפירושו הכתוב²⁷ "כי נר מצוה ותורה אור", "תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור וכו', משל לאדם שהי' מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים (גומות) כו' ואינו יודע באיזה דרך מהלך, נודמנה לו אבוקה של אור כו' כיון שעלה עמוד השחר כו'" — שענין החושך שלא רואים היכן נמצאים היינו שיכולים להחליף טוב לרע או רע לטוב, מתוק למר ומר למתוק וכו',

ולכן, נוסף על העבודה ד"עיסה" ו"אוהל" (פנימי ומקיף), צריכה להיות גם העבודה ד"נר דולק" — להאיר ע"י המאור שבתורה, זוהי פנימיות התורה²⁸, שמאירה לו בכל ענינו.

וכמו הענין ד"נר דולק" כפשוטו, נר שבת, שענינו הוא בשביל שלום בית²⁹, היפך המחלוקת והפירוד, היינו, שלולי האור שע"י הנר דולק יכול להיות אצלו ענין של מחלוקת ופירוד — שבנוגע לענינים מסויימים הרי הוא מודה שהם שייכים לאלקות, אבל בנוגע לענינים אחרים חושב שהם שייכים אליו ויכול לעשות כרצונו, וכדי שלא יהי' פירוד בעניניו צריכה להיות העבודה ד"נר דולק".

ובאותיות פשוטות: יהודי יכול ללמוד תורה ולקיים מצוות בהידור כל ימיו, אבל, ללא אור, וללא חיות והתלהבות, ולכן, מוכרחת להיות העבודה ד"נר דולק", שהי' אור וחיות בעבודה דתומ"צ, וענין זה נעשה ע"י המאור שבתורה, זוהי פנימיות התורה.

וצריך להיות "נר דולק מערב שבת לערב שבת", היינו, שהענין ד"נר דולק" צריך להיות בתמידות, כך, שבכל מדריגה שמגיע אלי' צריך לפעול בה תוספת אור³⁰, וענין זה פועל לא רק בעבודה ד"מי שטרח בערב שבת", אלא גם בהענין ד"יאכל בשבת"³¹.

קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' אישכב.

סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

29) ראה שבת כג, ב.

30) חסר קצת (המור"ל).

31) ע"ז ג, סע"א.

25) סוטה כא, א.

26) בתחלתו.

27) משלי ו, כג.

28) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה

ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי'

ה. וכל זה צריך להיות באופן ש"כולן שוין לטובה":

בכל השנים ובכל הזמנים, הן כאשר טוב בגשמיות והעבודה היא בנקל, והן כאשר העבודה היא בקושי — צריך להיות "כולן שוין לטובה" בכל ג' הענינים הנ"ל: "ברכה מצוי" בעיסה", "ענן קשור על האוהל", ו"נר דולק מערב שבת לערב שבת",

שזהו ענין פנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות, וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע במכתבו הידוע לי"ט כסלו³²: "והיא היא תורת הבעש"ט",

והרי ע"י הפצת המעיינות דתורת הבעש"ט אזי אתי מר³³, במהרה בימינו.

* * *

ו. בספר צוואת הריב"ש — לאחרי הפסקא הראשונה שנתבארה בהתוועדויות הקודמות³⁴ — ממשיך בפסקא הב':

"שויתי ה' לנגדי תמיד³⁵, שויתי לשון השתוות, בכל דבר ומאורע הכל שוה אצלו, בין בענין שמשבחין [אותו] בני אדם או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים. וכן בכל האכילות, בין שאוכל מעדנים בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיניו כו".

ולאחרי שממשיך עוד ענינים (שיתבארו בעזה"י בהתוועדויות הבאות), מסיים: "וזה מדרגה גדולה מאד".

ז. והנה, בנוגע לענין ההשתוות אינו מביא רא"י לדבר, ומזה מובן, שמפרש שזהו הפשט בפסוק "שויתי הוי' לנגדי תמיד", שמצד זה ש"הוי' לנגדי", נעשים אצלו כל הענינים בהשתוות.

אך צריך להבין:

(א) למה מפרט כמה פרטים, ואומר גם "וכן בכל שאר דברים" — דממה-נפשך: אם מפרט פרטים, אינו צריך לומר "וכן בכל שאר דברים", ואם אומר "וכן בכל שאר דברים", אינו צריך לפרט פרטים?

(ב) גם אם מפרט כמה פרטים ומוסיף גם כלל — הי' צריך הכלל

שמחת ביה"ש ס"כ ואילך; ליל שמח"ת סכ"ב ואילך; יום שמח"ת סי"ט; שבת בראשית סי"ד (לעיל ע' 32 ואילך; ע' 56 ואילך; ע' 91 ואילך; ע' 113 ואילך; ס"ע 130 ואילך).

(35) תהלים טז, ח.

(32) אג"ק שלו ח"א ע' רנט. וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

(33) ראה אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(34) שיחות: יום ב' דחה"ס סי"ב ואילך;

לבוא לפני או לאחרי הפרטים, ומהו הסדר שתחילה אומר פרט, ואח"כ הכלל, ואח"כ עוד פרט?

ג) כיצד אפשר לומר שהענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" הוא "מדרגה גדולה מאד" — הרי התחלת השולחן ערוך³⁶ הוא בענין "שויתי הוי' לנגדי תמיד", שענין זה צריך להיות מיד כשניעור משינתו, עוד לפני נטילת ידיים, ולפני אמירת "מודה אני", שאז בודאי אינו שייך עדיין למדרגות גדולות!?

ועכצ"ל, שהענין ד"שויתי" שאודותיו מדובר בשו"ע, והענין ד"שויתי" שאודותיו מדובר בצוואת הריב"ש, הם ענינים שונים.

וע"פ המדובר בהתוועדויות שלפנ"ז שהביאורים בתורת הבעש"ט נלקחים מתורת חסידות חב"ד, ש"היא היא תורת הבעש"ט" — יובן גם ענין זה ע"פ המבואר בתורת חסידות חב"ד.

ח. מבואר בכ"מ³⁷ שעיקר עבודת האדם היא בבירור המדות חג"ת, אלא שבכדי שתהי' העבודה במדות צריכה להיות ההתחלה מחב"ד, ולבסוף צריכה להיות ההמשכה גם בנה"י, אבל העיקר היא העבודה בהמדות חג"ת, שזהו עיקר האדם, ועל שם זה נקרא "איש", כידוע³⁸ שתואר "איש" מורה על המדות.

ובעבודת המדות ישנה כמה מדריגות, ובכללות הו"ע אתכפיא ואתהפכא.

והנה, כיון שהאדם צריך לעסוק בעבודת המדות, עליו להתבונן תחילה כדי לידע היטב ("גוט פאָנאַנדערקלייבן") פרטי מדותיו — איזה ענין הוא מצד מדת החסד, שהיא בתנועה של התרחבות והתפשטות, ואיזה ענין הוא מצד מדת הגבורה, שהיא בתנועה של כיווץ וצמצום, וכיו"ב בשאר המדות.

והנה, טבע האדם הוא שכאשר משבחים אותו הרי זה נוגע במדת חסדו, ומצד זה עומד בתנועה של התגלות, התרחבות והתפשטות; ולאידך גיסא, כאשר מבזים אותו, הרי זה נוגע במדת גבורתו, ומצד זה נעשית אצלו תנועה של כיווץ וצמצום.

והמדובר הוא אפילו בנוגע לאדם שמנושא מהזולת שמכבד או

(36) ברמ"א, ובשו"ע אדה"ז במהדו"ב — לאדהאמ"צ (מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ד ואילך).

(37) ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב (38) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 97. ועוד.

מבזה אותו, ואעפ"כ הרי זה פועל עליו. וכמסופר בגמרא³⁹ אודות מלך אדיר — והרי המלך הוא מנושא מכל העם ועד להתנשאות עצמית — שכאשר העבירו לפניו שונאו, פעל הדבר כיוון בגופו הגשמי. וכל זה — אפילו כאשר רק ראה את השונא, היינו, שראה שישנה מציאות שמבזה אותו, ומכ"ש כאשר הלה מבזה אותו בפועל, הרי זה בודאי פועל בו כיוון.

אמנם, כל זה הוא בשעה שהוא עדיין במציאותו, והיינו, שאע"פ שעסק בבירור המדות בבחי' אתכפיא ואתהפכא, מ"מ, הרי הוא עדיין במציאותו, ולכן, כאשר מכבדים אותו הרי זה נוגע במדת חסדו, וכאשר מבזים אותו הרי זה נוגע במדת גבורתו; אבל כאשר מגיע לביטול במציאות לגמרי, אזי לא נוגע לו כלל לא מה שמכבדים אותו ולא מה שמבזים אותו, שזהו אצלו בהשוואה ממש.

וזוהי דרישת תורת הבעש"ט — שיהי' ענין של השתוות ("שויתי") בכל עניני מדותיו, כך, שגם כאשר מישוהו מבזה אותו, הרי אף שידע מעלת עצמו (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁰ שכשם שצריך לידע חסרונות עצמו כך צריך לידע מעלות עצמו), שעסק בבירור המדות בבחי' אתכפיא ואתהפכא, מ"מ, אין זה נוגע לו כלל, כיון שאינו מציאות לעצמו, כי אם, "הוי' לנגדי תמיד", ולכן, אם המדובר אינו אודות "הוי' (ש)לנגדי תמיד", אלא אודות מציאותו, הרי זה אצלו באופן של השתוות, כיון שאינו מציאות לעצמו, ומה שנוגע לו אינו אלא רצון העליון.

ט. ולאחרי שהבעש"ט מבאר ענין ההשתוות במדות, מוסיף, "וכן בכל שאר דברים":

לא מספיק ענין השתוות במדות בלבד, אלא ענין ההשתוות צריך לחדור גם בחב"ד ובכל שאר כחות הנפש — שזהו החידוש של תורת חסידות חב"ד, שלא מספיקה העבודה במדות בלבד, ואילו השכל ישאר במקום אחר, אלא העבודה צריכה לחדור בפנימיות בכל כחות נפשו. וזהו "בכל שאר הדברים" — שענין ההשתוות צריך לחדור בכל פרצוף הקומה של כחות נפש האדם, בחב"ד חג"ת ונה"י.

י. ולאחרי כן מוסיף "וכן בכל האכילות":

ידוע שתכלית ירידת הנשמה אינו בשביל עצמה, שהרי "הנשמה

אדמו"ר מהור"צ ח"ה ע' נא (נעתק ב"היום יום" כו חשון).

39) גיטין נו, ב.

40) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 114. אג"ק

עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק כדי להמשיך אור לתקנם כו'".⁴¹ דהיינו, בירור עניני העולם. ולכן צריך להיות ענין ההשתוות גם בנוגע לעבודת הבירורים.

וזהו שאומר הבעש"ט "וכן בכל האכילות" — שהמדובר כאן אינו אודות עניני האדם עצמו, אלא אודות ענינים שמחוץ הימנו, שהו"ע עבודת הבירורים בחלקו בעולם, הנה גם בזה צריך להיות ענין ההשתוות, שלא נוגע לו אם זוהי עבודה שיש בה עריבות ("אָ געשמאַקע עבודה") אם לא, אלא הוא עושה את הכל בהשוואה, והיינו לפי שאינו מציאות לעצמו, אלא כל מציאותו היא "שויתי הוי' לנגדי תמיד".

יא. ועפ"ז יובן מה שמסיים "וזה מדרגה גדולה מאד":

בהתחלת השו"ע מדובר אודות הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" כפשוטו, שזוהי התחלת העבודה, עוד לפני אמירת "מודה אני" (כנ"ל), וענין זה נותן כח לקיים את כל ד' חלקי השולחן ערוך;

ואילו הענין ד"שויתי" המבואר בצוואת הריב"ש הוא "מדרגה גדולה מאד", שבאה לאחרי כללות העבודה דאתכפיא ואתהפכא, עד שמגיע לבחי' ביטול במציאות, שאז נעשה אצלו ענין ההשתוות הן במדותיו, והן בכל עניני נפשו, ועד גם בחלקו בעולם, שבכל העינים לא נוגע לו אם זוהי עבודה מתוקה או מאכל מר, כי, כל מה שנוגע לו אינו אלא שזהו רצון העליון, ו"באור פני מלך חיים"⁴², ו"מחי' החיים יתן לך חיים"⁴³.

* * *

יב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה גו'.

* * *

יג. בפרשת השבוע מדובר אודות חתונת יצחק ורבקה — כמסופר באריכות ובפרטיות, וכמארז"ל⁴⁴ "יפה שיחתן של עבדי אבות . . שהרי פרשה של אליעזר הוכפלה בתורה" — שנוסף על המבואר⁴⁵ שנישואי יצחק ורבקה הו"ע יחוד מ"ה וב"ן, שזהו כללות כל התורה כולה, הרי גם בגשמיות כפשוטו היתה זו החתונה הראשונה אצל בני" (משא"כ

(44) ב"ר פ"ס, ח. הובא בפרש"י פרשתנו

כד, מב.

(45) ראה לקו"ת ברכה צו, סע"ג ואילך.

ובכ"מ.

(41) תניא פל"ז (מח, ב).

(42) משלי טז, טו.

(43) יומא עא, א.

החתונה של אברהם ושרה שהיתה קודם כל הענינים), שלכן לומדים מזה כו"כ דינים בנוגע לנישואין⁴⁶.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שנמצאים כאן חתנים ומחותנים וכו' — יאמרו "לחיים", ויקויים היעוד "מהרה ישמע כו"⁴⁷.

* * *

יד. יום הש"ק זה הוא שבת מברכים חודש כסלו, החודש שבו חל ראש השנה לחסידות, אשר, כל ימי החודש כלולים בראש חודש, ור"ח כלול ביום הש"ק שלפניו, ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁴⁸.

וע"פ הידוע שלאחרי המאסר ניתוספה התרחבות בתורת החסידות, — והביאור בזה הוא ע"ד משנת"ל בהמאמר⁴⁹ בענין מעלת ההבלים, שדוקא מן החרכים ומן הסדקים ממשיכים אור נעלה יותר, וכמארז"ל⁵⁰ "מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיחה" —

הרי עתה, בכואנו לחודש של התרחבות תורת חסידות חב"ד, ש"היא היא תורת הבעש"ט", צריכה להיות העבודה ד"נר דולק מערב שבת לערב שבת", וכנ"ל (ס"ד) שבכל דרגא שמגיעים אלי' צריכים להוסיף אור, וענין זה נעשה ע"י תורת הבעש"ט.

וכידוע⁵¹ שהבעש"ט ה' מחבב ענין האור ("ליכטיקייט"), והנהגה זו נקבעה גם אצל תלמידיו.

* * *

טו. בתפלת מנחה מתחילים לקרוא פרשת תולדות — "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק".

ואיתא בספרים⁵² בשם הבעש"ט שבפסוק זה יש קושיא ותירוץ: הקושיא היא — איך אפשר להיות "יצחק בן אברהם", הרי אברהם ענינו חסד, ויצחק ענינו גבורה, וכיון שהם ב' הפכים, איך אפשר שיצחק יהי בן אברהם? והתירוץ הוא — "אברהם הוליד את יצחק", שמצד החסד יש גבורה וצמצום בעולם כדי להמשיך חסד להמצומצם ועני.

46 ראה כתובות נז, א"ב. ב"ר פ"ס, יב. פרש"י פרשתנו כד, נה"נו.

47 ע"פ ירמ' לג, יו"ד"יא.

48 זח"ב סג, ב. פח, א.

49 פ"ד (לעיל ע' 138 ואילך).

50 מנחות נג, סע"ב. וראה שמו"ר רפ"ו.

51 ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 174 (נעתק ב"היום יום" ו אלול). תש"ו ע' 40. וראה גם מכתב י"ד מ"ח שנה זו (אג"ק חיי"ט ע' מא). תר"מ ח"י"ב ע' 209.

52 ראה ס' בעש"ט עה"ת ר"פ תולדות.

ובלשון חסידות חב"ד הרי זה ענין ההתכללות*, שגם אצל אברהם ישנו ענין הגבורות.

וענין זה (התכללות הפכים) מצינו גם אצל הבעש"ט⁵³: מחד גיסא — התעסק הבעש"ט עם ילדים קטנים, ועד שהי' (לא מלמד, אלא) עוזר למלמד⁵⁴, שזהו צמצום ביותר (שבא מצד אהבתו להם וכו'), ולאידך גיסא — גם אז היו אצלו ענינים נעלים ביותר, רזין ורזין דרזין, גילוי אליהו וכו'⁵⁵.

וכמו"כ דורשים מחסידים שיהיו אצלם ב' הקוין ביחד — להיות מונחים בענינים הנעלים ביותר בתורת החסידות, ובשעת מעשה להתעסק גם בענינים הפשוטים ביותר⁵⁶.

(* ראה אוה"ת ר"פ תולדות.

53) ראה גם מכתבי חוהמ"ס; י"ד כסלו ואלך. וש"נ.
 54) ראה סה"ש תש"ג ע' 167 ואלך. ועוד.
 55) חסר הסיום (המו"ל).
 56) ראה כתר שם טוב בהוספות סרפ"ח